

Список використаних джерел

1. Закон України "Про засади внутрішньої та зовнішньої політики": від 1 січня 2015 р. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>.
2. Парахонський Б. Ю. Концептуальні засади зовнішньополітичної стратегії України / Б. Ю. Парахонський. – К.: НІСД, 2011. – 30 с.
3. Азійський напрям зовнішньої політики України: проблеми і перспективи. Аналітичні оцінки: монографія / В. О. Швед [та ін.]; за ред. В. О. Шведа. – К.: НІСД, 2008. – 222 с.
4. Шергін С. М. Південно-Східна Азія та країни-члени АСЕАН у контексті національних інтересів України / С. М. Шергін; під редакцією Г. М. Перепилиця, Х. С. Чьол // Геополітичні трансформації в Євразії: Погляди з Києва та Сеула [монографія]. – К.: "Видавничий дім "Демід", 2008. – 400 с.
5. Президент України зустрівся з прем'єр-міністром Сінгапуру [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Президента України. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/31736.html>.
6. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Сінгапуром [Електронний ресурс] // Офіційний сайт посольства України в Республіці Сінгапур. – Режим доступу: <http://singapore.mfa.gov.ua/ua/ukraine-sg/trade>.
7. Пріоритети політики України щодо країн Азії: аналіт. доп. / А. З. Гончарук, А. М. Кобзаренко, О. К. Микал; за заг. ред. О. В. Литвиненка. – К.: НІСД, 2011. – 64 с.
8. Chou H. H. Singapore bids for role as LNG hub with second terminal [Електронний ресурс] / H. H. Chou, R. Al-Rikabi // The Bloomberg. – 2014. – 26th February. – Режим доступу: <http://www.bloomberg.com/news/2014-02-25/singapore-plans-to-build-second-lng-terminal-in-country-s-east.html>.
9. Презентація програми діяльності Кабінету Міністрів України на 2015 рік [Електронний ресурс] // Єдиний Веб-Портал Органів Виконавчої Влади України. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247806113&cat_id=24671125.
10. Гончарук А. З. Азійський вектор зовнішньої політики України: новий прагматизм / А. З. Гончарук, Б. О. Парахонський // Стратегічні пріоритети Національного інституту стратегічних досліджень. – 2011. – №2. – С.168–177.
11. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Соціалістичною Республікою В'єтнам [Електронний ресурс] // Офіційний сайт посольства України в Соціалістичній Республіці В'єтнам. – Режим доступу: <http://vietnam.mfa.gov.ua/ua/ukraine-vn/trade>.
12. Шергін С. М. Три різних країни однієї Азії / С. М. Шергін // Зовнішні справи. – 2011. – №4 – С.16–21.

References

1. Zakon Ukrainy "Pro zasady vnutrishnyoi ta zovnyshnyoi polityky": vid 1 sichnya 2015 roku [Elektronnyi resurs] // Ofitsiynyi sayt Verhovnoi Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>.
2. Parachonskyi B. U. Kontseptualni zasady zovnishnyoi polityky Ukrainy / B. U. Parachonskyi. – K.: NISD, 2011. – 30 s.
3. Aziyskyi napryam zovnishnyoi polityky Ukrainy: problemy ta perspektyvy. Analitichni otsinky: monografiya / V. O. Shved [ta in.]; za red. V. O. Shveda. – K.: NISD, 2008. – 222 s.
4. Shergin S. M. Pivdenno-Shidna Aziya ta krayiny-chleny ASEAN v konteksti natsionalnykh interesiv Ukrainy / S. M. Shergin; pid redaktsiyeu G. M. Perepelytsia, H. S. Chyol // Geopolitychni transformatsii v Evrazii: Pogyad z Kyeva ta Seula [monographia]. – K.: "Vydavnychiy Dim Demid", 2008. – 400 s.
5. Presyden Ukrainy zustrivsya z prem'ier-ministrom Singapuru [Elektronnyi resurs] // Ofitsiynyi sayt Prezidenta Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://www.president.gov.ua/news/31736.html>.
6. Torgovельno-ekonomichne spivrobitnytstvo mizh Ukrainoyu ta Singapurom [Elektronnyi resurs] // Ofitsiynyi sayt posolstva Ukrainy v Respublitsi Singapur. – Rezhym dostupu: <http://singapore.mfa.gov.ua/ua/ukraine-sg/trade>.
7. Priorytety polityky Ukrainy shodo krayin Aziyi: analitichna dopovid / A. Z. Goncharuk, A. M. Kobzarenko, O. K. Mykal; za zag. red. O. V. Lytvynenka. – K.: NISD, 2011. – 64 s.
8. Chou H. H. Singapore bids for role as LNG hub with second terminal [Elektronnyi resurs] / H. H. Chou, R. Al-Rikabi // The Bloomberg. – 2014. – 26th February. – Rezhym dostupu: <http://www.bloomberg.com/news/2014-02-25/singapore-plans-to-build-second-lng-terminal-in-country-s-east.html>.

9. Prezentsatsiya program diyalnosti Kabinetu Ministriv Ukrainy na 2015 rik [Elektronnyi resurs] // Yedyniy Web-Portal Organiv Vychonavchoi Vlady Ukrainy. – Rezhym dostupu: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247806113&cat_id=24671125

10. Goncharuk A. Z. Aziatskyi vector zovnyshnyoi polityky Ukrainy: novyi pragmatizm / A. Z. Goncharuk, B. O. Parachomskyi // Strategichni priorytety Natsionalnogo instytutu strategichnykh doslidzen. – 2011. – №2. – S.168–177.

11. Torgovельno-ekonomichne spivrobitnytstvo mizh Ukrainoyu ta Sotsialistichnoyu Respublikoyu Vietnam [Elektronnyi resurs] // Ofitsiynyi sayt posolstva Ukrainy v Sotsialistichnii Respublitsi Vietnam. – Rezhym dostupu: <http://vietnam.mfa.gov.ua/ua/ukraine-vn/trade>.

12. Shergin S. M. Try riznykh krainy odniei Azii / S. M. Shergin // Zovnishni Spravy. – 2011. – №4. – S.16–21.

Barshchevskiy E. I., post-graduate, student at Black Sea State University named after Petro Mohyla (Ukraine, Mykolaiv), z.barshevskiy@gmail.com

Preserving foreign policy interests of Ukraine in the subregion of Southeast Asia: contemporary issues and prospects

This article analyzes the contemporary issues and prospects of preserving the Ukrainian foreign policy interests in the subregion of Southeast Asia. One dissects the issue of adequacy of legislation framework that regulates principles of the Ukrainian foreign policy to the subregion of Southeast Asia. A separate analysis was made in order to research the political and economic aspects of bilateral cooperation between Ukraine and two Southeast Asia states – Singapore and Vietnam. Based on the results of the analysis one defines the recommendations regarding the long-term strategy for Ukraine's cooperation with the Southeast Asia states.

Keywords: subregion of Southeast Asia, ASEAN, Singapore, Vietnam, Ukraine, Asia-Pacific region.

Барцевский Е. И., соискатель, Черноморский государственный университет им. Петра Могила (Украина, Николаев), z.barshevskiy@gmail.com

Внешнеполитические интересы Украины в субрегионе Юго-Восточной Азии: проблемы и перспективы

Анализируется современный комплекс проблем и перспектив касательно представления внешнеполитических и экономических интересов Украины в субрегионе Юго-Восточной Азии. В частности, исследуется вопрос актуальности положений законодательной базы, которая регулирует принципы внешней политики Украины, для субрегиона Юго-Восточной Азии. Отдельно рассматривается вопрос политико-экономических аспектов развития двусторонних отношений между Украиной и двумя странами субрегиона – Сингапуром и Вьетнамом. После проведенного исследования нами формулируются рекомендации касательно долгосрочной парадигмы кооперации Украины со странами Юго-Восточной Азии.

Ключевые слова: субрегион Юго-Восточной Азии, АСЕАН, Сингапур, Вьетнам, Украина, Азийско-Тихоокеанский регион.

* * *

УДК 342.534.2(477+100)

Войтенко Ю. М.

кандидат історичних наук, доцент, доценткафедри політології, ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди" (Україна, Переяслав-Хмельницький), Voyt82@mail.ru

ДЕПУТАТСЬКИЙ ІМУНІТЕТ ЯК ПОЛІТИЧНИЙ ІНСТИТУТ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД

Метою даної статті є висвітлення особливостей депутатського імунітету в політичній системі України та зарубіжних країн. Особлива увага присвячена знанням депутатського імунітету парламентами за вчинення різного виду правопорушеннями та час дії недоторканості. У статті використовувався метод компаративного аналізу та співставлення. Основним висновком є те, що на відміну від більшості європейських країн, народні депутати України мають абсолютний правовий імунітет, що виокремлює їх від пересічних громадян держави, які також мають право на особисту недоторканність. Але різниця між цими видами недоторканності значна. Так, на відміну від пересічних громадян, народних депутатів України не можна без згоди Верховної ради України притягнути до кримінальної відповідальності (навіть за тяжкі злочини), а також затримати чи заарештувати. Тому необхідно визначити рівень юридичної відповідальності народних обранців за здійснення правопорушень, особливо за ті, котрі шкодять людині, суспільству чи державі.

Ключові слова: депутат, імунітет, парламент, інститут, недоторканність, правопорушення, держава, політична система, Верховна Рада України, юридична відповідальність, злочин.

У політико–правовій площині багатьох країн світу, зокрема у конституціях, зазначається, що, з одного боку, усі громадяни країни є рівними у своїх правах, з іншого, значна частина народних представників має особливе положення, зокрема наділені недоторканністю (іммунітетом) за правопорушення (навіть за злочини). Виключенням є хіба що Боснія та Герцеговина, Великобританія, Нідерланди та Ватикан, у конституціях яких не міститься положення про особливу недоторканність окремих посадовців та ін.

Тому, є необхідність визначення та виокремлення привілейованих осіб, як в Україні, так і в інших країнах світу. А також визначити специфіку цього привілею в Україні та зарубіжних країнах.

Проблематика депутатської недоторканності (іммунітету) була об'єктом вивчення ряду вітчизняних дослідників. До них належать: О.Рєєнт [8], І. Словська [11], Н. Григорук [1], Н. Грушанська [2], О. Задорожній [3], С. Шаранич [13] та ін. Ці та інші дослідники розглядали інститут депутатського імунітету під різними кутами зору: з позицій доцільності існування в політичній системі України недоторканності у народних депутатів; порівнювали вітчизняний та світовий досвід інституту депутатського імунітету; вивчали механізми притягнення народного депутата України до відповідальності за правопорушення (зокрема за злочини) тощо.

Згідно Конституції України декілька категорій державних службовців та політиків мають особливе політико–правове становище, зокрема мають т.зв. “недоторканність” (тобто – імунітет від переслідування за правопорушення). До них належать: народні депутати України (стаття 80 КУ), Президент України (стаття 105 КУ) та судді (стаття 126 КУ).

Також у Конституції України міститься положення про рівність у правах усіх людей (стаття 21), а також, згідно статті 24: “Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками” [5]. А також у статті 29 КУ міститься ще і те, що кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність [5]. Тобто, у Конституції України закладено конфлікт між законами, щодо рівності громадян, та статусу тих громадян, котрі мають особливе становище перед законом (володіють імунітетом).

У даній статті розглянемо особливості політико–правового становища недоторканності (іммунітету) депутатів парламенту України та країн світу.

Вітчизняна політико–правова закріплює поняття депутатська недоторканність (депутатський імунітет). Так, у рішенні Конституційного Суду України зазначається: “...депутатська недоторканність як елемент статусу народного депутата України є конституційною гарантією безперешкодного та ефективного здійснення народним депутатом України своїх повноважень і передбачає звільнення його від юридичної відповідальності у визначених Конституцією України випадках та особливий порядок притягнення народного депутата України до кримінальної

відповідальності, його затримання, арешту, а також застосування інших заходів, пов'язаних з обмеженням його особистих прав і свобод” [9]. У Конституції України, зокрема у 80 статті визначається, що “Народним депутатам України гарантується депутатська недоторканність. Народні депутати України не несуть юридичної відповідальності за результати голосування або висловлювання у парламенті та його органах, за винятком відповідальності за образу чи наклеп. Народні депутати України не можуть бути без згоди Верховної Ради України притягнені до кримінальної відповідальності, затримані чи заарештовані” [5]. Таким чином, депутатська недоторканність (іммунітет) в Україні є таким політико–правовим інститутом, який дає можливість народному депутату безперешкодно виконувати свою репрезентативну, законотворчу та законодавчу функцію.

Разом з тим у п.2 ст.27 Закону України “Про статус народного депутата України” зазначається: “Обшук, затримання народного депутата чи огляд особистих речей і багажу, транспорту, жилого чи службового приміщення народного депутата, а також порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції та застосування інших заходів, що відповідно до закону обмежують права і свободи народного депутата, допускаються лише у разі, коли Верховною Радою України надано згоду на притягнення його до кримінальної відповідальності, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо” [4]. Також у статті 37 цього закону зазначається про відповідальність за посягання на честь, гідність не тільки народного депутата України, а й на членів його сім'ї та родичів, а також його помічників–консультантів (яких, до–речі, може бути згідно даного закону аж до 31, з яких 4 є державними службовцями) [4]. У п.2 цієї статті (37) визначено, що близькі родичі народного депутата України це: батьки, дружина (чоловік), діти, рідні брати і сестри, дід, баба, онуки народного депутата [4].

Згідно Конституції та законів України, лише Верховна Рада України більшістю голосами може притягнути народного депутата до юридичної відповідальності за будь–які протиправні дії. Причому така відповідальність розповсюджується на усіх народних депутатів.

Згідно Рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 1999 року №9–рп/99, для одержання згоди Верховної Ради України на притягнення народного депутата України до кримінальної відповідальності та його арешт, відповідний прокурор повинен внести в парламент подання перед пред'явленням цьому депутату звинувачення або дачу санкції на його арешт [10]. Також у даному Рішенні зазначається, що “у разі пред'явлення громадянину України обвинувачення у вчиненні злочину та/або його арешту до обрання народним депутатом України подальше провадження у кримінальній справі стосовно такого депутата може бути продовжено за наявності згоди Верховної Ради України на його притягнення до кримінальної відповідальності та/або перебування під вартою” [10].

Якщо ж визначити період на який поширюється депутатський імунітет, то у Рішенні Конституційного

Суду України від 27 жовтня 1999 року №9–рп/99 зазначається: “...депутатська недоторканність поширюється на народного депутата України з моменту визнання його обраним за результатами виборів засвідченими рішенням відповідної виборчої комісії, і до моменту припинення у встановленому порядку депутатських повноважень” [10].

Також, згідно Кримінального кодексу України (стаття 344) забороняється незаконний вплив на народного депутата України з метою “...перешкодити виконанню ними службових обов’язків або добитися прийняття незаконних рішень” [6].

Депутатський імунітет у вітчизняній політичній площині, як показує практика, спокушає багатьох боротися за цей особливий привілей, щоб не бути притягнутим до юридичної відповідальності. Очевидно, що після подій зими 2014 року (т.зв. “Революція гідності”) відбулося очищення та заміна влади, та вимоги до представників нової політичної еліти України. Однією з вимог було скасування депутатської недоторканності з народних депутатів України, зокрема вищезазначених п.1 та 3 ст.80 Конституції України. У зв’язку з цим, Президент України 16.01.2015 (№1776) ініціював поправку до скасування депутатської недоторканності [7]. Варто наголосити, що для того, щоб скасувати недоторканність народним депутатам, необхідно внести правки до статті 80 Конституції України. Внесення ж змін до Конституції України має свої особливості. Зокрема, згідно ст. 155 Конституції України: “Законопроект про внесення змін до Конституції України, крім розділу I “Загальні засади”, розділу III “Вибори. Референдум” і розділу XIII “Внесення змін до Конституції України”, попередньо схвалений більшістю від конституційного складу Верховної Ради України, вважається прийнятим, якщо на наступній черговій сесії Верховної Ради України за нього проголосувало не менш як дві третини від конституційного складу Верховної Ради України” [5].

У Пояснювальній записці Президента України до проекту Закону України “Про внесення змін до Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України та суддів)” вказується: “Метою законопроекту є вдосконалення положень Конституції України щодо недоторканності народних депутатів України та суддів і приведення відповідних положень Основного Закону України у відповідність із міжнародними стандартами” [7].

Якщо вдатися до світової практики, то не можна говорити про якісь чіткі міжнародні стандарти щодо існування та використання депутатського імунітету. Так, у Німеччині та Іспанії використовується поняття “імунітет”. У Великобританії, Канаді та Ірландії використовується термін “свобода від арешту” виключно за так звані цивільні справи. У Малайзії та Нідерландах депутатський імунітет взагалі не використовується.

Досить цікаве положення щодо недоторканності депутатів парламенту у Польщі. Зокрема, за скоєний злочин новообраний депутат не відповідатиме тільки у тому випадку, якщо на це є згода парламенту. Також не зупиняється кримінальне переслідування, після отримання депутатського мандату, у Великобританії, Фінляндії, Естонії, Філіппінах та ін. Згода парламенту

Угорщини, Чехії, Німеччини, Єгипту, Греції, Данії потрібна на продовження кримінального переслідування новообраного депутата парламенту. У Португалії імунітет не захищає від відповідальності тих депутатів, котрі здійснили зловмисне правопорушення, які караються позбавленням волі терміном не менше трьох років. Конституція Швеції не враховує правопорушення депутата, що караються ув’язненням терміном до двох років.

У США депутатський імунітет не поширюється на тих обранців, котрі здійснили державну зраду, або інший тяжкий злочин, чи порушували громадський порядок. Також у США, Ірландії та Норвегії не можна затримувати депутата по дорозі до парламенту чи у приміщенні парламенту. Досить цікавою щодо імунітету обранців та принципів рівності громадян, є нормативно-правова база у Австрії. Згідно Федерального конституційного акту Австрії, правопорушення, що не пов’язані з парламентською діяльністю, не входять до сфери захисту імунітету.

У Монако, Новій Зеландії та Ліхтенштейні депутатський імунітет діє виключно на період сесії парламенту. У Норвегії, США та Ірландії депутатська недоторканність діє як на час сесії, так і на проїзд до та від парламенту. У інший же час (повсякденний) на депутатів парламенту не поширюється депутатський імунітет від кримінальної відповідальності за злочини. У Канаді, Австралії та Великобританії дещо ширший хронометраж дії депутатської недоторканності, зокрема 40 діб до сесії, та після неї. В Ірландії недоторканність поширюється тільки на тих депутатів, хто перебуває у стінах парламенту, або знаходиться у дорозі до нього.

У Нідерландах та Малайзії взагалі відсутній процедура депутатського захисту, тобто депутат парламенту може бути притягнутий до юридичної відповідальності за будь-яке правопорушення. В Австралії хоч і відсутній депутатський імунітет, але все ж таки депутата парламенту не можуть бути притягнутими до юридичної відповідальності під час проведення засідання парламенту. У Бельгії для арешту депутата парламенту необхідна згода парламенту, а обшукувати житло члена парламенту можуть правоохоронці виключно в присутності спікера парламенту. Досить “справедливий імунітет” мають депутати парламенту у Болгарії, Молдові, Ірландії, Німеччині та Литві. Зокрема, без згоди парламенту у цих країнах депутат не може бути затриманий чи заарештований, окрім випадку затримання його на місці під час тяжкого злочину. Так, під “тяжким злочином” розуміється: державна зрада та порушення миру (Ірландія); зазіхання на визначені конституційні основи (Німеччина).

У більшості зарубіжних країн, процедура прийняття рішення щодо притягнення депутата до відповідальності, приймається абсолютною більшістю парламенту, за поданням профільного парламентського комітету. Ініціювати зняття недоторканності з депутатів у різних країнах може: Міністерство юстиції чи Генеральний прокурор (Німеччина, Данія, Люксембург); посадові особи, що здійснюють слідство (Фінляндія).

В Іспанії розгляд кримінальних справ щодо депутатів парламенту здійснює Верховний Суд без

згоди на це парламенту. У Франції депутат парламенту не може бути заарештованим без згоди Бюро Національних Зборів, окрім випадку затримання його на місці під час тяжкого злочину [12].

В цілому можна погодитись з О.Рєєнт, котра у своєму дослідженні щодо депутатської недоторканності приходить до такого висновку, що недоторканність депутата парламенту безпосередньо заперечує конституційний принцип рівності усіх громадян держави перед законом, оскільки порядок притягнення парламентарія до юридичної відповідальності певним чином відрізняється від загального. Порушення принципу рівності дає формальні підстави відносити депутатський корпус до окремої категорії населення, яка стоїть поза або навіть над законом, а відтак – над суспільством [8, с.41].

Таким чином, можна підсумувати те, що політичний інститут депутатської недоторканності (імунітету) в Україні та зарубіжних країнах має спільні та відмінні ознаки. Спільним є те, що у переважній більшості країн світу, представник парламенту має недоторканність за правопорушення, яка може бути знята абсолютною кількістю голосів самого парламенту. Відмінністю є те, що у більшості європейських країн та цивілізованих країн світу, недоторканність не поширюється на тяжкі злочини та на затримання під час скоєння злочину. Нажаль, в Україні, народний депутат має абсолютний імунітет від усіх видів протиправних дій, що безумовно обурює громадськість і це потребує окремого коригування, аж до скасування цього привілею та дотримання демократичного принципу рівності усіх громадян перед законом.

Список використаних джерел

- Григорук Н. Г. Деякі аспекти народного депутата / Н. Г. Григорук // *Держава і право: Збірн. наук. праць.* – К., 2001. – Вип. 12. – С. 124–128.
- Грушанська Н. І. Правові засади депутатської етики (на досвіді парламенту України): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.02 “Конституційне право” / Н. І. Грушанська. – К., 1999. – 16 с.
- Депутатська недоторканність: Сучасна парламентська та судова практика: правовий аналіз / [Задорожній О. В., Добкін М. М., Селіванов А. О., Харитончук М. В.]; О. В. Задорожній (заг. ред.). – К.: Логос, 2004. – 287 с.
- Закон України “Про статус народного депутата України” [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2790-12/page2>
- Конституція України від 28.06.1996 №254к/96-ВР [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>
- Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/para2375#n2375>
- Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України та суддів) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53602
- Рєєнт Олена Олександрівна. Право депутатської недоторканності (питання теорії та практики): дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.02 “Конституційне право” / О. О. Рєєнт. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2009. – 271 с.
- Рішення Конституційного суду України від 26 червня 2003 року №1-15/2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-03>
- Рішення Конституційного суду України від 27 жовтня 1999 року №9-рп/99 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-99>
- Словська І. Народний депутат України як суб’єкт адміністративної відповідальності на корупційні правопорушення [Електронний ресурс] / І. Словська // *Віче.* – 2010. – №24. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/2330/>
- Статус члена парламенту: зарубіжний досвід та пропозиції для України (інформаційно-аналітичне дослідження) [Електронний ресурс] / Ковриженко Д. [та ін.]. – К.: Лабораторія законодавчих ініціатив, 2007. – Режим доступу: http://www.parlament.org.ua/docs/files/8/1157623123_ans.pdf
- Шараніч С. С. Депутатський імунітет та кримінальна відповідальність: європейський досвід [Електронний ресурс] / Актуальні проблеми держави і права. – Режим доступу: <http://www.apdp.in.ua/v73/72.pdf>

References

- Grygoruk N. G. Dejaki aspekty narodnogo deputata / N. G. Grygoruk // *Derzhava i pravo: Zbirn. nauk. prac'.* – K., 2001. – Vyp. 12. – S. 124–128.
- Grushans'ka N. I. Pravovi zasady deputats'koi' etyky (na dosvidi parlamentu Ukrainy): avtoref. dys. ... kand. juryd. nauk: spec. 12.00.02 “Konstytucijne pravo” / N. I. Grushans'ka. – K., 1999. – 16 s.
- Deputats'ka nedotorkannist': Suchasna parlaments'ka ta sudova praktyka: pravovij analiz / [Zadorozhnij O. V., Dobkin M. M., Selivanov A. O., Harytonchuk M. V.]; O. V. Zadorozhnij (zag. red.). – K.: Logos, 2004. – 287 s.
- Zakon Ukrainy “Pro status narodnogo deputata Ukrainy” [Elektronnyj resurs] / Oficijnyj sajт Verhovnoi' Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2790-12/page2>
- Konstytucija Ukrainy vid 28.06.1996 №254k/96-VR [Elektronnyj resurs] / Oficijnyj sajт Verhovnoi' Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>
- Kryminal'nyj kodeks Ukrainy [Elektronnyj resurs] / Oficijnyj sajт Verhovnoi' Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/para2375#n2375>
- Proekt Zakonu pro vnesennja zmin do Konstytucii' Ukrainy (shhodo nedotorkannosti narodnyh deputativ Ukrainy ta suddiv) [Elektronnyj resurs] / Oficijnyj sajт Verhovnoi' Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53602
- Rejent Olena Oleksandrivna. Pravo deputats'koi' nedotorkannosti (pytannja teorii' ta praktyky): dys. ... kand. juryd. nauk: spec. 12.00.02 “Konstytucijne pravo” / O. O. Rejent. – K.: Instytut zakonodavstva Verhovnoi' Rady Ukrainy, 2009. – 271 s.
- Rishennja Konstytucijnogo sudu Ukrainy vid 26 chervnja 2003 roku №1-15/2003 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-03>
- Rishennja Konstytucijnogo sudu Ukrainy vid 27 zhovtnja 1999 roku №9-rp/99 [Elektronnyj resurs] / Oficijnyj sajт Verhovnoi' Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-99>
- Slovs'ka I. Narodnyj deputat Ukrainy jak sub'jekt administratyvnoi' vidpovidal'nosti na korupcijni pravoporushennja [Elektronnyj resurs] / I. Slovs'ka // *Viche.* – 2010. – №24. – Rezhym dostupu: <http://www.viche.info/journal/2330/>
- Status chlena parlamentu: zarubizhnij dosvid ta propozycii' dlja Ukrainy (informacijno-analityчне doslidzhennja) [Elektronnyj resurs] / Kovryzhenko D. [ta in.]. – K.: Laboratorija zakonodavchyh iniciativ, 2007. – Rezhym dostupu: http://www.parlament.org.ua/docs/files/8/1157623123_ans.pdf
- Sharanych S. S. Deputats'kyj imunitet ta kryminal'na vidpovidal'nist': jevropejs'kyj dosvid [Elektronnyj resurs] / Aktual'ni problemy derzhavy i prava. – Rezhym dostupu: <http://www.apdp.in.ua/v73/72.pdf>

Voytenko Y. M., Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Department of Political Science, State University “Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University named Gregory Skovoroda” (Ukraine, Pereyaslav-Khmelnytsky), Voyt82@mail.ru

Parliamentary immunity as a political institution: national and international practice

The purpose of the article is to highlight the immunity features in the political system of Ukraine and abroad. Special attention is devoted to the deputy immunity removing in Ukraine in result of different offences committing as well as the features of the immunity duration abroad. Comparative analysis is the background of the paper. The main conclusion of the paper is that the deputies of Ukraine, unlike most European countries, have absolute legal immunity, which distinguishes them from ordinary citizens of Ukraine, whom have the right of personal security as well. But the difference between these immunity types – deputy's and citizen's – is significant.

Thus, in contrast to ordinary citizens, it is impossible to make criminal proceedings (even for serious crimes) against deputies in Ukraine, detain or arrest them without the consent of the Verkhovna Rada of Ukraine. Therefore, it is necessary to determine the legal responsibility level for deputies' offenses, especially those which harm a person, society or state.

Keywords: deputy, immunity, Parliament, institute, offense, state, political system, Verkhovna Rada of Ukraine, legal responsibility, offense.

Войтенко Ю.Н., кандидат исторических наук, доцент, доцент кафедры политологии, ГВУЗ "Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды" (Украина, Переяслав-Хмельницкий), Voyn82@mail.ru

Депутатский иммунитет как политический институт: отечественный и мировой опыт

Целью данной статьи является освещение особенностей депутатского иммунитета в политической системе Украины и зарубежных стран. Особое внимание уделено снятию депутатского иммунитета парламентами за совершение различного вида правонарушений и время действия неприкосновенности. В статье использовался метод компаративного анализа и сопоставления. Основным выводом является то, что в отличие от большинства европейских стран, у народных депутатов Украины абсолютный правовой иммунитет, выделяющий их от рядовых граждан государства, которые также имеют право на личную неприкосновенность. Но разница между этими видами неприкосновенности значительна. Так, в отличие от рядовых граждан, народных депутатов Украины нельзя без согласия Верховной Рады Украины привлечь к уголовной ответственности (даже за тяжкие преступления), а также задержать или арестовывать. Поэтому необходимо определить уровень юридической ответственности народных избранников за совершение правонарушений, особенно тех, которые вредят человеку, обществу или государству.

Ключевые слова: депутат, иммунитет, парламент, институт, неприкосновенность, правонарушения, государство, политическая система, Верховная Рада Украины, юридическая ответственность, преступление.

* * *

УДК 329.7

Кавилін О. А.

здобувач кафедри політології, Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника (Україна, Івано-Франківськ), diplometals@gmail.com

ДИНАМІКА ПОЛІТИЧНОЇ УЧАСТІ МОЛОДІ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

З огляду на виклики сьогодення та посилення наукової зацікавленості проблемами політичної участі громадян у статті визначено за мету прослідкувати динаміку політичної участі молоді в її різних формах за період незалежності України. Проведений аналіз дав підстави констатувати, що на політичну участь молоді впливають наступні чинники: відсутність у соціальної групи стереотипів політичної поведінки активістського типу; періодичне розчарування ходом і результатами політичних процесів в Україні; недостатня ефективність заходів державної молодіжної політики; загальне зниження чи пожевлення соціально-політичної активності в українському суспільстві; ступінь розвитку структур громадянського суспільства в Україні; слабе представництво молоді в структурах влади; відсутність єдиної державної системи політичної соціалізації громадян.

Ключові слова: політична участь, політичні процеси в Україні, громадянське суспільство, державна молодіжна політика, волонтерський рух.

Актуальність дослідження політичної участі молоді зумовлена тим, що процеси демократизації суспільства та модернізації влади потребують підвищення рівня залученості саме молодих незаангажованих громадян. У демократичному суспільстві політична участь є для молодих людей засобом досягнення цілей, реалізації потреб у самовираженні й самоствердженні, виховання громадянськості. Така участь забезпечується відповідними державно-правовими інститутами, нормами і процедурами, які в сукупності складають основи правової демократичної держави.

В Україні в умовах пострадянського періоду молодь виявилася відчуженою від ухвалення політичних рішень. Останнє десятиліття позначене згоранням реальної участі молоді в політиці, в управлінні

справами держави і суспільства. Нині ситуація поволі змінюється, адже з реальним переформатуванням влади в кінці 2013 – на початку 2014 рр. громадяни, в т.ч. і молодь, відчули себе суб'єктами політики. В сучасній Україні також значного поширення набуло волонтерство як форма участі молоді в суспільно-політичному житті країни. Сьогодні послуги волонтерів потрібні не лише для розв'язання проблем у соціальній, економічній, культурній сферах, але й в умовах військового протистояння з сусідньою державою.

У зарубіжній літературі проблеми політичної участі отримали досить широку апробацію (з позицій структури, форм, методів, прогнозів політичної поведінки соціальних груп в різних соціально-політичних контекстах). Ця проблематика включала аналіз способів участі суб'єктів в політиці, спиралася на потужну емпіричну базу і представлена в поведінковому (Б. Берельсон, Л. Уайт, Х. Маклоски), соціально-психологічному (Ф. Конверс, Е. Кемпбелл, Б. Міллер), системно-функціональному (Г. Алмонд, С. Верба, Р. Даль, М. Каазе), неоінституціональному (Б. Грофман, Д. Марч, С. Олсен) наукових напрямках.

Серед українських дослідників проблем політичної участі слід відзначити: І. Алексєєнко, В. Бортніков, В. Бурдяк, І. Воронов, В. Горбатенко, Н. Дембіцька, В. Денисенко, І. Доцяк, Г. Зеленько, М. Кармазіна, В. Климончук, А. Колодій, І. Кресіна, А. Круглашов, М. Михальченко, Ю. Остапеч, М. Примуш, В. Речицький, А. Романюк, Н. Ротар, Л. Угрин, О. Чемшит, Ю. Шведа та ін.

Метою даної статті є прослідкувати динаміку політичної участі молоді в її різних формах за період незалежності України.

Зазначимо, що упродовж останніх десятиріч істотно посилилася наукова зацікавленість проблемами політичної участі громадян. Політична участь стала об'єктом досліджень політології, психології, соціології та інших наук, відтак є чимало публікацій вітчизняних та зарубіжних вчених, які розглядають цей феномен під тим чи іншим кутом зору.

На основі аналізу дискурсу політичної участі у сучасній вітчизняній політичній науці політичну участь розуміємо як цілеспрямовані дії громадян та їх об'єднань, через які вони впливають на процес прийняття політичних рішень, формування владних інститутів, функціонування політичної системи через відстоювання власних інтересів або реагування на дії суб'єктів політичних відносин. Саме політична участь вважається основним критерієм виміру демократичності політичної системи та її легітимності. Будучи базовим елементом демократії, політична участь виконує функції артикуляції, агрегації і представництва різноманітних інтересів громадян, надає їм дієвий механізм контролю за інститутами влади і процесом розробки й ухвалення важливих соціально-політичних рішень, сприяє соціальній інтеграції і політичній соціалізації громадян, нейтралізує конфліктний потенціал в суспільстві.

Молодіжна активність зробила свій внесок у період формування Української держави. Відтоді політична участь набувала різних форм, масштабів. Студентські акції протесту, що відбулися у 1990 р., істотно вплинули на поступ України до здобуття незалежності,